

Wagner Richard, német költő, zeneszerzői és rendezői lángelme, sz. 1813 máj. 22-én, Lipcsében, megh. 1883 febr. 13-án, Velencében, sírja bayreuthi kertjében van. Csecsemőkorában elvesztett atyja után mostohaatyja Geyer Ludwig lett, jeles színész, vígjátékíró; ezt is már 7 éves korában elvesztette, de emléke élt, s a fiúnak egy nővére színésznő volt, testvérbátyja, Albert is híressé lett énekes és drámai színész, nem csoda, ha ő már 14 éves korában nagyszabású tragédiát tervezett. Egyetemi bölcsészettanulmányaival egyidőben tanulta a zeneszerzést, amihez igen rövid időre volt szüksége. 20 éves korában megírta első operáját: „A tündérek” (Gozzi drámai regényéből), 1834-ben Magdeburg színházi karmestere lett és Shakespeare „Szeget szeggel”-jéből megírta második művét „Das Liebesverbot”, elő is adták, csekély sikerrel; a társulat hamar feloszlott, Planer Mária nevű színésznőjét (1809—66) 1836 végén nőül vette; Königsbergben karnagy lett, de ez a színház is hamar megbukott. Jó egy évig Rigában működött, itt 1839 elején az igazgató cserben hagyta társulatát. — W. elérkezettnek látta az időt, hogy régi vágyát teljesítse: a „fény városát”, Párizst fölkeresse. Feleségével Londonon át utazott oda; nyomorgott, éhbérért románcokat komponált, operák zongorakivonatát készítette — de hallott elsőrangú operákat stb. elsőrangú előadásban, megismerkedett nagy zenészekkel: Berliozzal, Lisztrel, Meyerbeerrel, akinek ajánlatára elfogadták előadásra új operáit Németországban. 1842 ápr. havában Drezdába utazott, hol okt. havában nagy sikerrel

mutatták be „Cola Rienzi, az utolsó néptribun” c. nagy operáját. (Nemzeti Színházunk, Böhm Gusztáv fordításában, 1874 nov. 24.) Nagy sikere volt; a szász udv. karnagy nemsokára meghalt, utóda W. lett; 1843 ujévkor „A bolygó hollandi”-t mutatta be (Nemzeti Színház ifj. Ábrányi Kornél fordításában 1873 május 10., M. Kir. Operaház 1888 április 21.), 1845-ben pedig „Tannhäuser, vagy a wartburgi dalnokverseny”-t (Nemzeti Színház Ábrányi Kornél ford. 1871 márc. 11.; Operah. 1885 febr. 1.) Már ekkor gondolt a „Lohengrin”, a „Nürnbergi mesterdalnokok”, sőt a „Nibelung gyűrűje” feldolgozására. 1848-ban a kormányhoz emlékiratot nyújtott be szász nemzeti színház megeremtése iránt; talán ennek mellőzése is hozzájárult ahhoz, hogy a forróvérű művész részt vett az 1849-i forradalomban, ami tizenöt évi száműzetés keserveit és anyagi küzdelmeit zúdította rá. Schweizben élt (Zürich, Luzern, utóbb Biebrich, Tribschen); „Lohengrin”-jét Weimarban 1850-ben Liszt dirigálta, de a száműzötteknek bármily nagyszerű — sőt újszerűségük miatt idegenkedéssel nézett — művei nagyon lassan terjedtek. W. nagyszerű harcos író is volt; „Művészet és forradalom” (1840; Ábrányi Kornél ford. 1866) c. könyve, „Das Kunstwerk der Zukunft”-ja (1850) s a t. nagy hatást tettek, ugyan pro és contra; emebben az együttes művészet állítja fel a jövő eszményeül: a színpadon t. i. zenésdrámában (ezt a nevet használja az „opera” helyett) a szem az éneklő színész szoborszerű megjelenését és drámai játékát, a díszletek architektúráját és festőiségét, a szövegben a